

урбонавантаження: на прикладі Тернопільського водосховища. 2013. Тернопіль: Вектор, 201 с.

2. Даценко Ю. С. Эвтрофирование водохранилищ. Гидролого-гидрохимические аспекты. 2007. ГЕОС: Москва, 252 с.
3. Пасичная Е. А., Горбатюк, Л. О., Арсан О. М. Влияние соединений фосфора на водные растения (обзор). *Гидробиол. журнал*. 2015. Т. 51 (1). С 93–108.
4. «Поверхневі та очищені стічні води. Методика виконання вимірювань масової концентрації розчинених ортофосфатів фотометричним методом». 2001. МВВ081/12-0005-01 від 16.11.2001р. 17 с.

УДК 582.926.4: 631.526.3 [581.522.4+581.95]

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ КОЛЕКЦІЇ СОРТІВ *PHLOX PANICULATA* L. НАЦІОНАЛЬНОГО БОТАНІЧНОГО САДУ ІМ. М.М. ГРИШКА НАН УКРАЇНИ

Скрипка Г.І.

Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка Національної академії наук України

E-mail: anna_skripka@bigmir.net

Розширення та удосконалення асортименту квітничково-декоративних рослин є актуальним для кожної ботанічної установи, зокрема і для Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України (НБС). Він був заснований у 1935 році, але фактично розбудовуватися почав лише у післявоєнні роки. Вже у жовтні 1944 року розпочалося створення колекційної фонду *Phlox paniculata* L., коли було отримано першу партію насіння (200 г) від Київського тресту «Сырецкое хозяйство». У 1-му реєстраційному журналі «Журнал регистрации семян и посадочного материала, поступающего в Ботанический сад АН УССР» [1] це надходження було зафіксовано під номером №1003. Наступна партія насіння суміші флоксів надійшла з ботанічного саду Москви 16.03.1945 року. 17 липня 1946 року велику партію насіння надіслали фірми «Venary» і «Heinemann» з міста Ерфурт (Німеччина) а вже 24 січня 1947 року німецькою фірмою «Spat» було надіслано насіння (по 80 г) 22 сортів *Phlox paniculata*:

'Generaal van Heutz', 'Baron von Dedem', 'Sommerkleid', 'Iris', 'Thor', 'Hanny Pfleiderer', 'Hindenburg', 'Argenna', 'Shneelawine', 'Jules Sandeau', 'F.Z. Steuben', 'Marguerite Boucho', 'San Antonio', 'Frithjof', 'Feuerband', 'Spätrot', Junius', 'Mia Ruys', 'Rijnstroom', 'Fr. Alfred v. Manthner', 'Daily Sketch', 'Frühlicht'. 28 березня 1949 року насіння було одержано з ботсаду міста Бидгощ (Польща). Перші кореневища рослин 9 сортів ('Deutschland', 'Profes Weht', 'Generali van Geniz', 'Nicola Gammel', 'Saladin', 'Розовия', 'Mia Ruys', Millen van hober, 'Hanbynrop') було отримано з Тімірязєвської сільськогосподарської академії (м. Москва) 21 квітня 1950 року. 30 жовтня того ж року з Головного ботанічного саду (м. Москва) було одержано перші живці (по 2-10 шт.) 18 сортів *Phlox paniculata*: 'Aurora', 'Donor', 'Landhochzeit', 'Schneepiramide', 'Schneeberg', 'Cama', 'Tenor', 'Память Чкалова', 'Leutehau Bolke', 'Mia Pizia', 'Panama', 'Lavandenwolke', 'Wiking', 'Feuerreiter', 'Elfen Koenigin', 'Apfelblüte', 'Corallenpiramide', 'Min Ruis kpassionata'. Таким чином, основою створення колекції *Phlox paniculata* Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України стали надходження з різних ботанічних і науково-дослідних установ України та світу.

Селекційна робота у Національному ботанічному саду була започаткована Катериною Дмитрівною Харченко у 1947 році. У різні роки з культурою *Phlox paniculata* L. працювали та зробили великий внесок у становлення колекційного фонду такі співробітники відділу квітниково-декоративних рослин: кандидат біологічних наук В.Ф.Горобець, спеціалісти І.В. Кикавський, В.М. Косенко.

Сучасна колекція рослин *Phlox paniculata* є однією з фондових колекцій живих рослин відділу квітниково-декоративних рослин НБС і нараховує 50 сортів іноземної та вітчизняної селекції. У ній представлено сорти з різною висотою рослин: низькі (з висотою рослин 35-50 см), середні (60-80 см), високі (90-130 см); різним забарвленням квітки (білим, рожевим, червоним, карміновим, бузковим, пурпуровим, вишневим, світло-рожевим, кораловим, ліловим, малиновим та ін.); за строками цвітіння: ранні (зацвітають у II половині червня), середні (у II половині липня) і пізні (в кінці липня – на початку червня). Також у колекції представлено нову групу рослин – флокси-

філінги (*Paniculata Feelings*) – це рослини, у яких пелюстки квітки або відсутні, або недорозвинені чи спотворені, а оцвітина збільшена та забарвлена.

У Державному реєстрі рослин сортів, придатних для поширення в Україні на 2019 рік [2] наявні 12 сортів *Ph. paniculata*: 'Микола Щорс' (К.Д. Харченко, 1970), 'Новінка' (К.Д. Харченко, 1970), 'Сніжний шар' (К.Д. Харченко, 1981), 'Тарас Шевченко' (К.Д. Харченко, 1981), 'Ювілейний' (К.Д. Харченко, 1981), 'Водограй' (В.Ф. Горобець, 2013), 'Голубка' (В.Ф. Горобець, 2013), 'Красень' (В.Ф. Горобець, 2010), 'Біла Вежа' (В.Ф. Горобець, 2010), 'Панянка' (В.Ф. Горобець, 2013), 'Зорепад' (В.Ф. Горобець, 2017), 'Мериживо перлів' (В.Ф. Горобець, 2017).

На базі колекційного фонду розробляються селекційні програми, вивчаються біоморфологічні особливості сортів, їх адаптивний потенціал до несприятливих факторів навколишнього середовища з метою відбору перспективних для використання в озелененні та подальшій науково-дослідній та селекційній роботі.

Список літератури

1. Журнал регистрации семян и посадочного материала, поступающего в ботанический сад АН УССР. – 1944–2004. – Книга 1–81.
2. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2019 рік. – Київ: 2019. – 497 с.

УДК 581.93 (477.84)

АНАЛІЗ ЕКОЛОГО-ЦЕНОТИЧНОЇ СТРУКТУРИ ФЛОРИ БОТАНІЧНОГО ЗАКАЗНИКА МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ «МОГИЛА»

Яворівський Р. Л., Вільгушинська З. М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: forik-botan@i.ua

Ботанічний заказник місцевого значення «Могила» розташований між селами Гутисько та Демня Бережанського району Тернопільської області, неподалік від Голицького ботанічного заказника загальнодержавного значення. Утворений